

SYLABUS ZAJĘĆ

I. Informacje ogólne

1. Nazwa zajęć/przedmiotu:

Prawne i etyczne aspekty badań człowieka

2. Kod zajęć/przedmiotu:

3. Rodzaj zajęć/przedmiotu (obowiązkowy lub fakultatywny): **obowiązkowy**

4. Kierunek studiów: **Biologia i zdrowie człowieka, studia stacjonarne**

5. Poziom studiów (I lub II stopień, jednolite studia magisterskie): **II stopień**

6. Profil studiów (ogólnoakademicki / praktyczny): **ogólnoakademicki**

7. Rok studiów (jeśli obowiązuje): **II**

8. Rodzaje zajęć i liczba godzin (np.: 15 h W, 30 h ĆW):

Konwersatoria: 30 godzin

9. Liczba punktów ECTS: **3**

10. Imię, nazwisko, tytuł/stopień naukowy, adres e-mail prowadzącego zajęcia

dr Małgorzata Bogaczyk-Vormayr, bogaczyk@amu.edu.pl

prof. dr hab. Ewa Nowak, ewanowak@amu.edu.pl

11. Język wykładowy: **polski**

12. Zajęcia/przedmiot prowadzone zdalnie (e-learning) (tak [częściowo/w całości] / nie): **nie**

II. Informacje szczegółowe

1. Cele zajęć/przedmiotu

Celem zajęć jest zapoznanie Studentów z problematyką etyki medycznej, podkreślając transdyscyplinarną perspektywę bioetyczną: aksjologia (teoria wartości a światopoglądy, regulacje prawne a „wyznawane wartości”), etyka szczegółowa (w tym zawodów medycznych), kognitywistyka/ neuroantropologia (kategorie choroby, stanu terminalnego, śmierci; koncepcje samostanowienia i autonomii, charakterystyka tzw. pacjenta kompetentnego itd.), filozofia prawa (w tym przepisy prawa i kodeksy dot. zawodów medycznych), filozofia społeczna i filozofia polityczna (m.in. kwestia dystrybucji dóbr – dostępu do świadczeń i terapii). Bioetyka jest zatem wykładana jako interdyscyplinarna dziedzina wiedzy. Duża uwaga poświęcona zostanie analizie systemu opieki zdrowotnej, a samo „zdrowie” rozumiane będzie, na gruncie aksjo-normatywnym, jako dobro publiczne.

Zajęcia mają formułę Konwersatorium – i celem Prowadzących jest utrzymanie tej formuły, pomimo nauczania zdalnego, zatem przede wszystkim stworzenie przestrzeni do aktywnego udziału Studentów w zajęciach. W ramach Konwersatorium analizowane są obszernie kazusy bioetyczne – wiodące zarówno w literaturze przedmiotu, jak i debacie publicznej – oraz terapie projektowane lub już wprowadzane w etap badań klinicznych. Są one konfrontowane z przepisami prawa (ze wskazaniem na ich rolę w ewentualnej zmianie ustawodawstwa), a następnie poddawane wspólnej analizie merytorycznej i dyskutowane (np. w formie panelu, w podziale na grupy pro i contra).

Praca własna Studentów – czyli: zapoznanie się z zadanym materiałem – służyć ma przede wszystkim nabywaniu i pogłębianiu zdolności samodzielnej pracy akademickiej. Przygotowanie się do zajęć oznaczać będzie np. zaznajomienie się z kazusem bioetycznym, artykułem naukowym, co oznacza autentyczne ćwiczenie się w kompetencjach bioetycznych, m.in. w pozyskiwaniu i analizowaniu informacji naukowej.

2. Wymagania wstępne w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych (jeśli obowiązują)

Nie ma żadnych wymagań wstępnych poza bardzo dobrą znajomością języka polskiego oraz podstawową (A2) znajomością języka angielskiego.

3. Efekty uczenia się (EU) dla zajęć i odniesienie do efektów uczenia się (EK) dla kierunku studiów

Symbol EU dla zajęć/przedmiotu	Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia EU student/ka:	Symbole EK dla kierunku studiów
Efekt_01	rozumie interdyscyplinarną specyfikę dziedziny wiedzy jaką jest bioetyka	K_W06

Efekt_02	potrafi sklasyfikować argumentację bioetyczną na dowolny temat (prawo do aborcji, klauzula sumienia, prawo pacjenta do informacji, paternalizm lekarski, samobójstwo wspomagane niemedycznie, terapia genowa itd.) według stanowisk wiodących w debacie bioetycznej (np. utilitaryzm, etyka chrześcijańska, etyka eudajmonistyczna, etyka perfekcjonalistyczna itd.)	K_W06, K_K04
Efekt_03	zna podstawowe informacje o zasadach działania polskiego systemu opieki zdrowotnej do końca XX w. oraz szczegółowe dotyczące transformacji tego systemu w XXI w. Potrafi dokonać charakterystyki oraz etycznej oceny aktualnych modeli świadczenia opieki medycznej w krajach UE.	K_W06
Efekt_04	zna i rozumie historyczny przebieg zmiany ustawodawstwa - w co najmniej kilku europejskich krajach oraz w USA - dotyczącego ochrony życia poczętego i prawa do jego przerwania.	K_W06
Efekt_05	zna i rozumie historyczny przebieg zmiany ustawodawstwa dotyczącego ochrony życia pacjenta i prawa do odstąpienia od leczenia lub przerwania życia pacjenta (USA, Japonia, co najmniej kilka krajów europejskich).	K_W06
Efekt_06	Potrafi zdefiniować terapię uporczywą, stan terminalny, opiekę paliatywną, eutanazję bierną, eutanazję czynną, samobójstwo wspomagane medycznie oraz samobójstwo wspomagane niemedycznie.	K_W06
Efekt_07	Zna aktualne polskie ustawodawstwo dotyczące transplantologii, aborcji, badań prenatalnych, opieki paliatywnej, ochrony praw pacjenta w stanie wegetatywnym.	K_W06
Efekt_08	rozumie rozróżnienie pomiędzy Biokonserwatyzmem a Transhumanizmem i potrafią podać zarys historyczny jak i tematyczną definicję obu stanowisk.	K_W06
Efekt_09	rozumie specyfikę badań prowadzonych na gruncie bioinżynierii – zna jej zastosowanie we współczesnej medycynie (np. potrafi podać kilka przykładów aparatury medycznej – diagnostycznej lub terapeutycznej) oraz wskazuje na prawne i etyczne dylematy charakterystyczne dla tej dziedziny.	K_W06
Efekt_10	Zna przebieg debaty dotyczącej terapii genowej na przestrzeni ostatnich 30 lat i aktualnie wdrażane na świecie (UE, USA, Japonia, Chiny) terapie genowe.	K_W06, K_U06, K_U07
Efekt_11	Potrafi dokonywać normatywnej oceny przebiegu wybranych przypadków medycznych oraz formułować suwerenne etyczne stanowisko argumentacyjne wobec konkretnych przepisów prawa.	K_W06, K_U07, K_K01, K_K04
Efekt_12	Potrafi opracować model przypadku bioetycznego na podstawie informacji prasowej (zawierającej informację medyczną, prawną i biograficzną) oraz własnych nabytych kompetencji bioetycznych.	K_W06, K_U07, K_K04, K_K06
Efekt_13	Potrafi wykorzystać zdobyte informacje; wykazuje gotowość do podejmowania inicjatyw i czynności badawczych inspirowanych zdobytą wiedzą.	K_U06, K_K01, K_K02, K_K03
Efekt_14	Potrafi zastosować regulacje normatywne i proceduralne dotyczące badań w kontekście projektu typu biomedycznego	K_K03

4. Treści programowe zapewniające uzyskanie efektów uczenia się (EU) z odniesieniem do odpowiednich efektów uczenia się (EU) dla zajęć/przedmiotu

Treści programowe dla zajęć/przedmiotu	Symbol EU dla zajęć/przedmiotu
Prezentacja tematyki zajęć i kryteriów oceniania – informacje organizacyjne. Status i metodologia bioetyki jako transdyscyplinarnej dziedziny wiedzy. Zdrowie jako dobro publiczne – wykład wprowadzający oraz 1. konwersatorium (materiał tekstowy, dyskusja).	Efekt_01, Efekt_02, Efekt_03
Etyczna problematyka początków życia (zdrowie prokreacyjne, elementy perinatologii i neonatologii, najważniejsze europejskie i amerykańskie kazusy dot. badań prenatalnych oraz aborcji)	Efekt_02, Efekt_04, Efekt_11, Efekt_12
Terapia genowa (biokonserwatyzm vs transhumanizm, prawo do dziedzictwa genetycznego, enhancement a terapia medyczna, terapia germinalna a terapia somatyczna; prawa pacjenta – dziedzictwo genetyczne, tożsamość biologiczna i psychiczna)	Efekt_01, Efekt_02, Efekt_03, Efekt_08, Efekt_09, Efekt_10, Efekt_11, Efekt_12, Efekt_13
Etyczne aspekty decyzji o śmierci (konceptje samostanowienia i podmiotowości; argumenty pro- i kontreutanazyjne w humanistyce oraz w aktualnej debacie prawno-medycznej; definicje stanu terminalnego, stanu wegetatywnego oraz śmierci mózgu; najważniejsze europejskie i amerykańskie kazusy dot. eutanazji biernej, eutanazji czynnej oraz samobójstwa wspomaganego medycznie).	Efekt_02, Efekt_05, Efekt_06, Efekt_07, Efekt_11, Efekt_12, Efekt_13
Transplantacje (definicje śmierci, w tym śmierci mózgu, historia medycyny transplantacyjnej, stanowiska wiodących religii monoteistycznych wobec idei transplantacji, polska ustawa transplantacyjna, tzw. rynek organami).	Efekt_02, Efekt_07, Efekt_08, Efekt_11, Efekt_12, Efekt_13
Badania. Definicja i typologia badań. Methodological statement. Przykłady badań pseudonaukowych.	Efekt_09, Efekt_13
Regulacje prawno-etyczne praktyk badawczych.	Efekt_07, Efekt_09, Efekt_10, Efekt_13, Efekt_14
Badacz, projekt badawczy, dokumentacja badań (glosariusz; niezbędnik normatywny; wniosek; raport)	Efekt_07, Efekt_09, Efekt_10, Efekt_13, Efekt_14
Esencjalne dokumenty normatywne; proceduralizm; 'research statement' i 'ethical statement'; ethical approval. Formularze i skrypty.	Efekt_07, Efekt_09, Efekt_10, Efekt_13, Efekt_14
Wyzwania praktyczne, społeczne, cywilizacyjne, środowiskowe	Efekt_07, Efekt_09, Efekt_10, Efekt_13, Efekt_14

5. Zalecana literatura

Wydawnictwa książkowe (wybrane fragmenty wskazane przez prowadzącego)

1. S. Bednarz (red.): Etyczne aspekty transplantacji, Kraków, 2009
2. W. Chańska, J. Różyńska : Bioetyka, , Warszawa, 2013
3. B. Chyrowicz: Bioetyka. Anatomia sporu, , Kraków, 2015
4. W. Galewicz: Wokół śmierci i umierania, , Kraków, 2009
5. J. Habermas: Przyszłość natury ludzkiej. Czy zmierzamy do eugeniki liberalnej, , Warszawa, 2003
6. J. Hartman: Czym jest bioetyka?, Warszawa, 2009
7. K. Szewczyk: Bioetyka, t.2 Pacjent w systemie opieki zdrowotnej, Warszawa, 2009

Egzamin praktyczny (obserwacja wykonawstwa)														
Portfolio														
Obowiązkowe samodzielne przygotowanie krótkich pisemnych tekstów							TAK		TAK	TAK			TAK	TAK

3. Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności	
	studia stacjonarne	studia niestacjonarne
Godziny zajęć (wg planu studiów) z nauczycielem	30	0
Praca własna studenta		
Przygotowanie do zajęć	15	0
Czytanie wskazanej literatury	15	0
Przygotowanie pracy pisemnej, raportu, prezentacji, demonstracji, itp.	15	0
Przygotowanie projektu		0
Przygotowanie pracy semestralnej		0
Przygotowanie do egzaminu / zaliczenia	15	0
SUMA GODZIN	90	0
LICZBA PUNKTÓW ECTS DLA MODUŁU ZAJĘĆ/PRZEDMIOTU	3	0

4. Kryteria oceniania wg skali stosowanej w UAM

bardzo dobry (bdb; 5,0): Student/ka (1) nie ma więcej niż 2 nieuspr. nieobecności; (2) zrealizował/a zadanie pisemne i zostało one ocenione na ocenę co najmniej 4,0; (2) brał/a aktywny udział w Konwersatorium, zgłaszając przynajmniej na 7 z 10 spotkań pytania i wnioski własne podczas dyskusji.

dobry plus (+db; 4,5): Student/ka (1) nie ma więcej niż 2 nieuspr. nieobecności; (2) zrealizował/a zadanie pisemne i zostało one ocenione na ocenę co najmniej 4,0; (2) brał/a aktywny udział w konwersatorium, zgłaszając przynajmniej na 6 z 10 spotkań pytania i wnioski własne podczas dyskusji ALBO ... przystąpił/a – z powodzeniem – do zaliczenia ustnego .

dobry (db; 4,0): Student/ka (1) nie ma więcej niż 2 nieuspr. nieobecności; (2) zrealizował/a zadanie pisemne i zostało one ocenione na ocenę co najmniej 3,5; (2) brał/a aktywny udział w konwersatorium, zgłaszając przynajmniej na 5 z 10 spotkań pytania i wnioski własne podczas dyskusji ALBO ... brał/a aktywny udział przynajmniej w 2 konwersatoriach i przystąpił/a – z powodzeniem – do zaliczenia ustnego.

dostateczny plus (+dst; 3,5): Student/ka (1) nie ma więcej niż 2 nieuspr. nieobecności; (2) zrealizował/a zadanie pisemne i zostało one ocenione na ocenę co najmniej 3,5.

dostateczny (dst; 3,0): Student/ka (1) nie ma więcej niż 2 nieuspr. nieobecności; (2) zrealizował/a zadanie pisemne i zostało one ocenione na ocenę co najmniej 3,0.

niedostateczny (ndst; 2,0): Student/ka nie spełnił/a jednego lub obu warunków zaliczenia (frekwencja i praca pisemna).